

Дослідження процесів диверсифікації активів у комерційних банках України

Досліджено сутність і характеристику диверсифікації, основні її види. Проаналізовано проблеми забезпечення гнучкого управління активами як необхідної умови зміцнення фінансової стійкості комерційного банку. Досліджена вітчизняна практика регулювання банківських активів та сформульовано пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: банківські ресурси, банківські активи, диверсифікація, банківські інвестиції, портфель інвестицій, банківські кредити, портфельна диверсифікація, альтернативні інвестиції.

В сучасних умовах динамічного розвитку фінансового ринку виникають передумови для посилення конкуренції між фінансовими установами, введення інноваційних послуг та технологій, підвищення вимог до управління фінансовими активами. Банківський сектор, який є найвагомішою складовою фінансового ринку, повною мірою відображає дані тенденції.

Одним із ключових інструментів для забезпечення конкурентних переваг банку є диверсифікація його активів. Диверсифікація широко застосовується в банківському бізнесі під час реформування та розвитку банків для підвищення ефективності управління активами. В посткризових умовах диверсифікація є інструментом забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості, а також боротьби за нові ринки та лідируючі позиції у світовій економіці.

Висвітлення проблемних питань диверсифікації банківської діяльності знайшло відображення в працях багатьох зарубіжних учених, як Дж. Ф. Сінкі, Г. Марковіца, П. Роуза, І. Балабанова, Г. Белоглазової, Н. Варакіної, Л. Крассавіної, О. Лаврушина, М. Міллера, М. Портера, та ін., а також вітчизняних – І. Бланка, О. Васюренка, В. Міщенко, Б. Луціва, Л. Примостки та ін.

Однак більшість дослідників розглядали дану проблематику догично. Зважаючи на те, що увага сучасних науковців не була сфокусована на напрямках та управлінні процесами диверсифікації активів банків, дослідження інноваційних напрямів диверсифікації активів банків є актуальним.

Нині значущість диверсифікації істотно зростає, зважаючи на ускладнення ринкових умов функціонування підприємства. У той же час цей процес дуже часто виявляється не засобом, а метою, що знижує ефективність диверсифікації. Нерідко можна зустріти тлумачення поняття диверсифікації із спрощеним трактуванням складності і глибини даного поняття.

Єдиного визначення поняття диверсифікації не існує. Аналіз літературних джерел показав роздробленість і розрізненість понятійного апарату диверсифікації, відсутність цілісного підходу до її визначення. Складність полягає в тому, що диверсифікація є такою економічною

категорією, якій не можна дати однозначне визначення. Різні науковці мають на увазі під нею дуже різні процеси. Більшість визначень не є повними, оскільки обмежуються характеристикою якоїсь однієї сторони цього явища. Тому важливим моментом є узагальнення і формулювання універсального визначення диверсифікації.

Поняття «диверсифікація» має множинність значень і широку сферу застосування. Значення диверсифікації полягає в забезпеченні різноманітності і багатопрофільності в діяльності банку з метою зниження ризиків та досягнення конкурентних переваг. Крім того, вона відіграє провідну роль у формуванні структури універсального банку.

Термін «диверсифікація» з латинської складається із двох слів: *diversus* – різний, віддалений та *facere* – робити [9, с. 212]. В перекладі з англійської слово «диверсифікація» означає різноманітність, різнобіжність, розширення асортиментів.

А. Я. Бутиркін дає таке визначення диверсифікації: «Диверсифікація – це розповсюдження господарської діяльності на нові сфери, розширення асортименту продуктів, географічної сфери діяльності». Головною метою диверсифікації науковець вважає збільшення прибутку і зменшення ризиків за рахунок ведення діяльності в кількох галузях, які можуть відрізнятися циклічністю (у той час, як одні галузі переживають спад, інші – піднесення) [2, с. 56].

На думку М. Корінько, диверсифікація – це інноваційний процес різностороннього розвитку господарюючого суб'єкта шляхом перерозподілу ресурсів, проникнення в інші галузі виробництва та на ринки нових товарів і послуг з метою зниження ризиків та збільшення доходу [13, с. 13].

Крім того, диверсифікація досить часто розглядається не лише як урізноманітнення господарської діяльності, проникнення підприємства в інші галузі, а й у вужчому значенні, зокрема як перерозподіл капіталу, під яким розуміють розподіл грошових капіталів, що інвестуються чи кредитуються у виробництво, або ресурсів між різноманітними об'єктами з метою зниження ризику втрат, отримання додаткового прибутку та усунення диспропорцій відтворення («диверсифікація кредиту») [6, с. 96].

Б. Карлофф відзначає, що «диверсифікація є найбільш придатним шляхом для інвестиції капіталів і зменшення ступеня ризику» [12, с. 79]. Тобто, диверсифікація розглядається автором одночасно як інструмент зниження ризиків і як процес перерозподілу капіталу або ресурсів.

У свою чергу, О. А. Лобанов, визначаючи диверсифікацію як метод зниження максимально можливих втрат за одну подію, розглядає механізм диверсифікації у взаємозв'язку із можливим зростанням транзакційних витрат [17, с. 148].

Чернявський А. Д. відносить диверсифікацію до стратегії антикризового управління. На його думку, це активний метод реакції на зовнішні загрози, потужний фактор подолання кризових процесів, який сприяє розширенню сфер діяльності суб'єкта управління в будь-якому напрямку [17, с. 145].

Згідно з методичними вказівками з інспектування банків «Система оцінки ризиків» НБУ, диверсифікація – метод пом'якшення ризику шляхом розпорошення вкладень та обмеження впливу фактора ризику

за рахунок уникнення надмірної концентрації за одним портфелем. Він передбачає пошук та поєднання портфелів, які за однакових умов призводять до різних, не обов'язково прямо протилежних, результатів [16].

Така різноманітність думок не свідчить про хибність одних і достовірність інших, а стверджує широту застосування даного поняття. Адже кожна з думок розкриває певну характеристику чи функцію диверсифікації. На сьогоднішній день цей термін розповсюджений не лише для характеристики господарських процесів, а й в інших сферах діяльності.

Зазвичай виділяють п'ять основних груп мотивів, що спонукають до здійснення диверсифікації – техніко-технологічні, фінансові, економічні, соціальні та стратегічні. При цьому, слід зазначити, що як правило, ці мотиви тісно взаємопов'язані і впливають в комплексі на прийняття рішення про здійснення диверсифікації.

Коли мова йде про диверсифікацію в банківництві, то вона може стосуватися як активів, так і пасивів. На нашу думку диверсифікація активів банку полягає у розміщенні ресурсів банку в активах, різних за характеристиками, таким чином, щоб забезпечити вимоги ринку, високу конкурентоздатність, підвищену прибутковість та зниження ризиковості діяльності банку.

Доцільність проведення диверсифікації зумовлена не тільки внутрішніми потребами банку в управлінні ризиками, а й регулюванням кредитного ризику на макрорівні. Встановлюючи обов'язкові економічні нормативи кредитного ризику, НБУ обмежує максимальний розмір кредиту. При цьому, диверсифікованість є невід'ємною частиною розподілу активів.

Управління диверсифікацією банківських активів вимагає чіткого визначення її змісту та основних параметрів й характеристик. Тому важливим є встановлення різновидів, форм та напрямків диверсифікації на рівні банку.

Загалом, дослідники економічної сутності диверсифікації активів банків найчастіше пов'язують її зі стратегією банку, ризиками господарювання або розширенням сфер діяльності бізнесу (діяльності, виробництва та послуг).

Кожен з різновидів стратегії диверсифікації передбачає свою специфіку, плюси і мінуси, рекомендації до застосування підприємствами. Вони мають на меті забезпечення конкретних переваг, підвищення стабільності або диверсифікаційний ріст підприємства. Узагальнюючи способи диверсифікаційного росту, зазначимо, що диверсифікацію прийнято поділяти на пов'язану (споріднену) і непов'язану [4, с. 56; 6, с. 24].

Стосовно диверсифікації сфер бізнесу, то в працях науковців, найчастіше зустрічаються такі її види (табл. 1).

Для банків, в першу чергу, найпривабливішою є концентрична (вертикальна) та горизонтальна диверсифікація, адже вони базуються на ефекті синергії і можуть принести банку додатковий прибуток.

Важливим аспектом диверсифікації банківських активів є те, що за наявності усіх умов процес диверсифікації повинен максимально знижувати ризиковість кредитної послуги і при цьому забезпечувати необхідний рівень прибутковості. Економічна сутність диверсифікації активів банків проявляється в її функціях (рис. 1).

Різновиди диверсифікації сфер бізнесу

Види диверсифікації сфер бізнесу	Характеристика
1. Конгломератна (багатогалузева)	Представляє собою поповнення асортименту товарами і послугами, які не мають ніякого відношення до технології, яку застосовує компанія, а також до її товарів та ринків збуту. Наприклад, взуттєва фабрика розпочинає виробництво іграшок. Такий вид диверсифікації потребує найбільших фінансових витрат і під силу тільки великим підприємствам
2. Концентрична (вертикальна)	Поповнення номенклатури виробами, які з технічних та маркетингових позицій подібні на товари організації. При цьому можна використати спеціалізовану систему розподілу. Основна мета полягає в тому, щоб домогтися ефекту синергії та розширити потенційний ринок організації.
3. Горизонтальна	Представляє собою поповнення власного асортименту товарами, які ніяким чином не пов'язані з тими, що вже виробляються, але можуть викликати зацікавленість споживачів сектора ринку, який освоєно компанією. Ця диверсифікація передбачає вихід у нові сфери бізнесу, які пов'язані із задоволенням потреб існуючих споживачів фірми. Наприклад, проникнення пивоварних компаній у сферу виготовлення та збуту безалкогольних напоїв. У цьому випадку відбувається розширення спектру продуктів, які пропонують споживачам. Інший приклад: входження туристичного агентства в готельний бізнес. При цьому діяльність від продажу путівок розширюють до забезпечення відпочинку для туристів (націленість на один і той самий ринок). До горизонтальної диверсифікації відносять також диверсифікацію ринків (географічне розширення) шляхом горизонтального злиття чи поглинання фірм з метою експансії на нові ринки.

* Складено авторами на основі [2; 14; 15].

Отже, можна стверджувати, що диверсифікація активів банківської діяльності відіграє ключову роль в діяльності фінансово-кредитних установ. Проте зміни в сучасній фінансовій системі показали, що банківський бізнес потребує серйозної перебудови, що припускає постійну активну диверсифікацію діяльності банків. Головним завданням стає пошук нових ніш і точок росту, можливостей задоволення потреб клієнтів за рахунок розширення всього спектру послуг і пропозиції нових банківських продуктів.

Однією з надзвичайно актуальних проблем, яка виникла під час кризи 2008–2009 рр. та в посткризовий період, є тенденція до збільшення обсягів проблемних активів. Проблема була зумовлена не тільки кризовими явищами у світовій економіці і в Україні зокрема, а й традиціями і тенденціями розвитку вітчизняних банківських установ. Адже банки основний акцент у своїй діяльності упродовж багатьох років робили на здійсненні кредитних операцій, акумулюючи значний рівень кредитного ризику, і менше уваги звертали на інші види активних операцій, зокрема операції з цінними паперами, нетрадиційні банківські операції та послуги.

Економічна
– сприяє відновленню економічного зростання країни.
Стимулююча
– диверсифікація кредитних послуг банків на етапі кризи чи посткризового відновлення створює стимулюючий ефект для швидшого переходу до наступного економічного циклу.
Захисна
– знижує банківські ризики та стабілізує прибуток.
Контрольна
– проявляється у необхідності постійного моніторингу кредитного портфелю, дослідження потреб позичальників та вимог ринку, зіставлення розміру витрат і очікуваного зростання прибутковості.
Управлінська
– диверсифікація послуг банків сприяє підвищенню ефективності менеджменту в банку, формує оперативний та гнучкий підхід до управління, адже сфера надання послуг та їх перелік постійно змінюються.
Маркетингу
– пропорційно покращується із поглибленням диверсифікації кредитних послуг.

Рис. 1. Функції диверсифікації активів банку [3]

Упродовж достатньо великого проміжку часу банківська система України демонструвала тенденцію до поступального зростання активних операцій. І лише 2009 р. спостерігалось зменшення загальних активів банків на 45 784 млн. грн. (із 926 086 млн. грн. – станом на 01.01.2009 р. до 880 302 млн. грн. – станом на 01.01.2010 р.) [7].

Абсолютний розмір активів банківської системи України станом на 01.01.2013 р. – 1 127 192 млн. грн., що на 72912 млн. грн. більше, ніж попереднього року (рис. 2). Темпи росту активів у докризовий період становили понад 150%. Зокрема, найвищий темп росту активів спостерігався 2007 р. – 176,2%; 2009-го цей показник зменшився до рівня 95,01% [7].

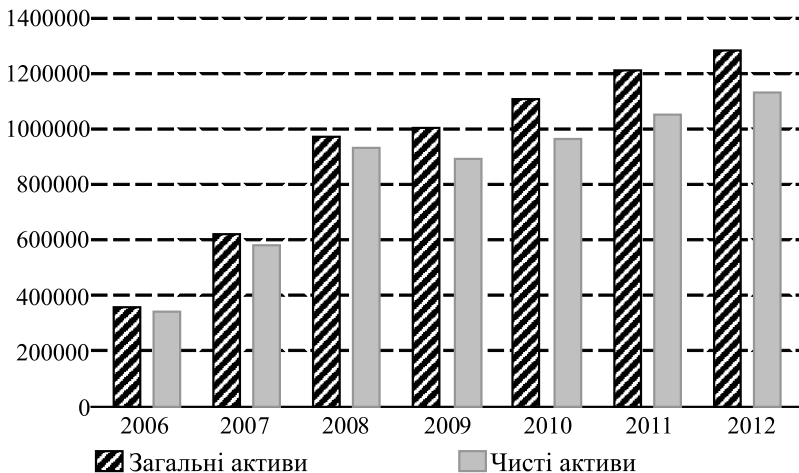

Рис. 2. Динаміка активів банківської системи України за 2006 –2012 рр., млн. грн. [7]

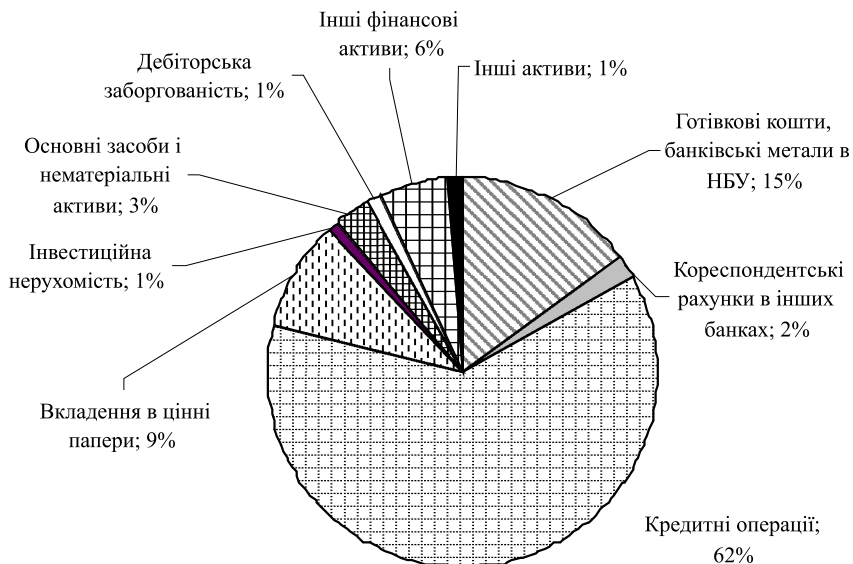

Рис. 3. Структура активів банківської системи України станом на 01.01.2013 р., %.
(Складено авторами за даними [8])

Попри зростання абсолютної суми активів на той час, темпів росту докризового періоду банки досягнути не можуть і досі (станом на 01.01.2013 р. темп росту активів становив 106,9%) [7].

У кризовий період проблемність активів була пов'язана з відсутністю достатньої суми ліквідних активів у низці банків. Зокрема проблеми з ліквідністю банків України можна відстежити за показником частки коштів у касі і на коррахунку в НБУ в чистих активах. Так, станом на 2008 р. у восьми фінансових установ цей показник не перевищував 1%, ще в чотирьох він коливався в діапазоні від 1 до 2%. Крім того, зазначений показник був достатньо низьким і в банківській системі. Станом на 01.01.2009 р. він становив 4,2%, що є найнижчим показником за всю історію розвитку банківської системи України [10].

Щодо загальних активів (не скоригованих на суму резервів під активні операції), то структура активів банківської системи України станом на 01.01. 2013 р. була дещо іншою, проте співвідношення кредитного портфеля до загальних активів і надалі є надто високим (рис. 3).

Традиційна банківська теорія розглядає диверсифікацію як оптимальний спосіб організації банківської діяльності, в тому числі кредитної. При цьому найефективнішою вважається кредитна діяльність, диверсифікована настільки, наскільки це можливо. Диверсифікація у системі кредитного ризик-менеджменту в основному розглядається як метод, що дає змогу зменшити сукупну схильність до ризику шляхом розподілу кредитних вкладень. Дослідження [5] доводять, що диверсифікація зменшує ризик, не скорочуючи при цьому очікувані доходи у випадку, якщо середня дохідність активів є однаковою.

Для вимірювання ринкової частки банків-лідерів та рівня концентрації ринку використовують певні кількісні показники. Найбільш розповсюджені

Таблиця 2

Динаміка індексів концентрації основних показників діяльності банків

Показник	01.01. 2007 р.	01.01. 2008 р.	01.01. 2009 р.	01.01. 2010 р.	01.01. 2011 р.	01.01. 2012 р.	01.01. 2013 р.
CR5 - коефіцієнт концентрації, який представляє ринкові частки п'яти провідних банків							
Активи	35,3	33,1	33,3	34,8	36,8	36,6	38,6
Зобов'язання	36,4	33,7	33,2	34	36	35,7	38,6
Власний капітал	28	27,9	34,5	39,7	41,6	41,9	40,1
Індекс Херфіндаля-Хіршмана							
Активи	373	346	354	375	407	426	471
Зобов'язання	390	358	362	373	408	429	484
Власний капітал	274	275	379	492	500	484	448

За даними:[8]

ні з них: гранична частка ринку, індекс концентрації, індекс Херфіндаля-Хіршмана².

Вагомим показником диверсифікації активів є концентрація активів найбільших 5 банків системи (табл. 2).

За станом на 01.01.2013 р. до п'ятірки найбільших банків в Україні входили Приватбанк, Укрексімбанк, Ощадбанк, Райффайзен Банк «Аваль» та Промінвестбанк. Зміна їх частки за основними показниками діяльності впродовж періоду, що аналізується, цілком відповідала динаміці індексу Херфіндаля-Хіршмана. Адже даний індекс чутливий до зміни частки показників великих інституційних установ. Загалом під час економічної кризи спостерігалось зростання значення індексів, які характеризували ступінь концентрації на ринку банківських послуг. Нерівномірність розподілу активів підтверджується тим фактом, що за станом на 01.01.2013 р. розмір активів 31 зі 175 банків перевищував середнє значення активів банківського сектора (6,4 млрд. грн.). При цьому розмір їх активів становив 78.9% від активів усіх банків. Найбільший розмір показника зафіксовано у Приватбанку – 172.4 млрд. грн. [8]

Прояв кризових явищ сприяв підвищенню рівня концентрації банківського сектора України за основними показниками діяльності банків, проте порівняно з провідними країнами він мав низьке значення. У переважній більшості країн спостерігався високий рівень концентрації в банківському секторі, що свідчило про історичні умови, сприятливі для

¹ При розрахунках індексу Герфіндаля-Хіршмана використовуються дані про частку активів певного банку на банківському ринку країни. Вважається, що чим більша ця частка, тим більше можливостей для виникнення монопольної влади. Індекс Герфіндаля-Хіршмана розраховують за формулою:

$$I_{HH} = S_1^2 + S_2^2 + S_3^2 + \dots + S_N^2$$

^{де} I_{HH} – індекс Герфіндаля-Хіршмана;
 S_1 – частка на ринку найбільшої фірми;
 S_2 – частка наступної за величиною фірми;
 S_N – частка найменшої за величиною фірми.

розвитку галузей та секторів, які залежать від зовнішнього фінансування. Адже чим більша фінансова установа, тим ширші її можливості щодо надання кредитів.

В Україні значення CR5 та індекс ННІ, розрахований для перших п'яти банків, набувають доволі низького значення, зокрема і через те, що підприємства намагаються здійснювати фінансування потреб за рахунок власних коштів. За станом на 01.01.2013 р. інвестиції в основний капітал за рахунок кредитів банків та інших позик становили лише 18,2% від усіх інших наявних джерел фінансування [10].

Незважаючи на значний рівень концентрації у банківському секторі провідних країн, банки зазнають значної конкуренції з боку небанківських фінансових посередників та фондового ринку, тоді як у більшості країн із перехідною економікою не існує альтернативних фінансових ринків та інститутів. Саме тому, зокрема і в Україні, банки домінують на фінансовому ринку, уникаючи додаткової конкуренції.

Управління активами банку є однією з основних складових, яка безпосередньо впливає на ефективність роботи банківської установи та її здатність виживати в конкурентному середовищі. З розвитком банківської системи це питання стало актуальним через загострення боротьби за клієнтів та ресурси. З часу заснування банків і до 1960-х років в міжнародній практиці керівництво кредитними установами здійснювалось переважно через управління активними операціями. За такого підходу банкіри сприймали джерела формування ресурсів — зобов'язання і капітал — як такі, що не залежать від їхньої діяльності, а визначаються можливостями та потребами клієнтів і акціонерів банку. Вважалося, що банк не може вплинути на обсяги, вартість та структуру залучених коштів, оскільки клієнти банку нібито самі визначають кількісне співвідношення між депозитами, вкладками та поточними рахунками, які вони мають намір відкрити в банківській установі. В такому разі ключова сфера прийняття рішень керівництвом банку пов'язується не із залученням коштів, а із розміщенням активів. Управлінські рішення здебільшого стосуються того, кому надавати обмежені обсяги наявних кредитних ресурсів і якими мають бути умови позички [2, с. 192].

Питання стосовно кількісного складу портфеля можна вирішувати як з позиції теорії інвестиційного аналізу, так і з точки зору сучасної практики. Згідно з практичними дослідженнями, проста диверсифікація, тобто випадковий (інтуїтивний або навмання) розподіл коштів портфеля за принципом «не клади всі яйця в один кошик» в багатьох випадках не гірша, ніж аналітично обґрунтована диверсифікація активів за територією, галузями, емітентами тощо. Крім того, на думку багатьох аналітиків, збільшення різних активів, тобто видів цінних паперів, що перебувають у портфелі, до 8–9 не дає значного реального зменшення портфельного ризику. Відчутне на практиці скорочення ризику досягне, якщо в портфелі сконцентровано від 10 до 15 різних видів цінних паперів. Подальше урізноманітнення складу портфеля майже недоцільне з огляду на виникнення ефекту надмірної диверсифікації. Надмірної диверсифікації потрібно уникати, бо вона через високі питомі операційні витрати може призвести до негативних результатів.

Оскільки диверсифікований ризик може бути істотно знижений диверсифікацією, більшість інвесторів віддають перевагу великим урізноманітненим портфелям цінних паперів або залученню до портфеля акцій

інвестиційних фондів з широко диверсифікованим власним портфелем. За цих умов переважає системний ризик, причиною якого є загальні зрушення на ринку цінних паперів. Системний ризик за своїм змістом відображає той факт, що переважна кількість цінних паперів зазнає впливу певних системних економічних явищ, якими є нестабільна політична ситуація, спад виробництва, інфляція, падіння цін на енергоносії тощо.

Дослідженнями встановлено, що надмірна диверсифікація може спричинити негативний ефект через ускладнення здійснення якісного портфельного управління; залучення до портфеля недостатньо надійних, дохідних, ліквідних цінних паперів; зростання витрат і втрат, пов'язаних

із додатковим пошуком прийнятних для диверсифікації цінних паперів (витрати на моніторинг, попередній аналіз, оцінювання наслідків тощо); зростання питомих операційних витрат під час придбання дрібних партій цінних паперів тощо. Витрати з управління надмірно диверсифікованим портфелем не дадуть очікуваного результату, оскільки дохідність такого портфеля навряд чи зростатиме випереджальними темпами порівняно зі значними додатковими витратами через надмірну диверсифікацію [7, с. 101].

Рис. 4. Заходи щодо уникнення ризику передиверсифікації (Складено авторами за даними: [14, с. 87])

Метод диверсифікації слід застосувати зважено та обережно спираючись на статистичний аналіз і прогнозування, враховуючи можливості самого банку і, насамперед, рівень підготовки кадрів. Диверсифікація потребує професійного управління та глибокого знання ринку (рис. 4). Саме тому надмірна диверсифікація призводить не до зменшення, а до зростання кредитного ризику. Адже навіть великий банк не завжди має достатню кількість висококваліфікованих фахівців, котрі володіють глибокими знаннями в багатьох галузях економіки, знають специфіку різних географічних територій, мають практичний досвід роботи з різними категоріями позичальників.

Список використаних джерел

1. Markowitz H.M. Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments. – London.: John Wiley & Sons, Inc., New York Chapman & Hall, Limited, 1959. – 356 p.
2. Бутыркин А. Я. Интеграция и диверсификация – базовые стратегии развития корпорации / А. Я. Бутыркин // Страховое дело. – 2005. – №4. – С. 52–59.
3. Вергелюк Ю. Ю. Підходи диверсифікації кредитних послуг банку: теоретичний аспект / Ю. Ю. Вергелюк // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2012. – № 2 (14) – С. 177–181.
4. Горбась І. М. Підходи до трактування поняття «диверсифікація» / І. М. Горбась // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Серія економіка. – 2007. – №99. – С. 22–25.
5. Гринько О. Теоретичні аспекти сутності та визначення диверсифікації кредитного портфеля банку / О. Гринько // Вісник НБУ. – 2011. – № 4. – С. 38–45.

6. Гринько О. Л. Управління кредитним ризиком банку на основі методу диверсифікації / О. Л. Гринько // Світ фінансів. – 2008. – № 3. – С. 99–105.
7. Грошово-кредитна статистика Національного банку України станом на кінець квітня 2013. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
8. Дані фінансової звітності банків України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
9. Економічна енциклопедія : у 3 т. / ред. кол.: С. В. Мочерний (відп. ред) та ін. – К. : ВЦ Академія. 2000–2002. – С. 952.
10. Єріс Л. М. Комплексний аналіз якості активів банку / Л. М. Єріс // Вісник ДНУ. – Серія «Економіка». – 2010. – №2.
11. Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків України»: Затв. постановою Правління НБУ від 28.08.01 № 368
12. Карлофф Б. Деловая стратегия / Б. Карлофф. – М. : Экономика, 2691. – 320 с.
13. Корінько М. Д. Організаційно-економічний механізм диверсифікації діяльності суб'єктів господарювання / М. Д. Корінько // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №6. – С. 135-142.
14. Корінько М. Д. Організація управління при диверсифікації діяльності / М. Д. Корінько // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – №9. – С. 161-169.
15. Кутовий В. М. Підходи щодо оцінки ефективності диверсифікації підприємств / В. М. Кутовий // Економічний простір. – 2009. – №24. – С. 278-289.
16. Постанова НБУ № 104 від 15.03.2004. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків».
17. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / под ред. А. А. Лобанова, А. В. Чугунова. – М. : Альпина Паблицер, 2003. – 786 с.

Билык О. И, Голуб Р. Р. Исследование процессов диверсификации активов в коммерческих банках Украины.

Исследованы сущность и характеристика диверсификации, основные ее виды. Проанализированы проблемы обеспечения гибкого управления активами как необходимого условия укрепления финансовой устойчивости коммерческого банка. Исследована отечественная практика регулирования банковских активов и сформулированы предложения по его совершенствованию.

Ключевые слова: банковские ресурсы, банковские активы, диверсификация, банковские инвестиции, инвестиционный портфель, банковские кредиты, портфельная диверсификация, альтернативные инвестиции.

Bilyk O. I., Golub R. R. Investigation Processes of Diversification of Assets in Commercial Banks of Ukraine.

The nature and characteristics of diversification, its main types are investigated. The problems of providing a flexible asset management as a prerequisite for strengthening the financial stability of a commercial bank are analyzed. Domestic practice regulation of banking assets is investigated and suggestions for its improvement are formulated.

Key words: bank funds, bank assets, diversification, bank investments, investment portfolio, bank loans, portfolio diversification, alternative investments.

Надійшло 13.11.2013 р.